

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
122/2014	Fylkestinget	13.10.2014
213/2014	Fylkesrådet	19.09.2014

Høring - Revisjon av vilkår for Røssågareguleringen - Hattfjelldal, Grane og Hemnes kommuner

Sammendrag

Nordland fylkeskommune har mottatt høringssak om revisjon av vilkårene for konsesjoner gitt til Røssågareguleringen i Hemnes, Hattfjelldal og Grane kommuner. Bakgrunnen for revisjonen er et felles kravdokument fra nevnte kommuner, med ønske å bedre forhold knyttet til naturverdier og allmennhetens bruk av vassdraget. Som en følge av dette vedtok Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i 2007 å åpne for revisjon av vilkårene. Statkraft Energi AS har utarbeidet et revisjonsdokument med egne vurderinger av kommunenes krav og eventuelle behov for revisjon av konsesjonsvilkårene. Det er dette dokumentet som er lagt ut på høring og som fylkestinget gir sin uttalelse til.

Det er konsesjonsvilkårene som revideres, ikke selve konsesjonene. Manøvreringsreglementet er en del av konsesjonsvilkårene og *kan* dermed revideres. Tillatte overføringer mellom vassdrag, samt høyeste og laveste regulerte vannstand for regulerte vann, er ikke gjenstand for revisjon.

Høringsfrist var 10. juni, men det er avklart med NVE at Nordland fylkeskommune kan avgi sin høringsuttalelse den 24. oktober, etter politisk behandling i fylkestinget.

Fylkesrådet mener det er positivt at vilkår for konsesjon til vannkraftutbygging i Røssågavassdraget blir tatt opp til revisjon og er opptatt av at man i revisjonsprosessen treffer avgjørelser som skaper en god balanse mellom viktige miljøverdier og samfunnets behov for kraft.

Fylkesrådet forutsetter at NVEs standardvilkår tas inn ved revisjon av konsesjonsvilkår for Røssågautbyggingen. Fylkesrådet mener også at vilkår knyttet til kraftverkets manøvreringsreglement, herunder minstevannføring, restriksjoner på vannføring og restriksjoner på magasinering, må tas inn i konsesjonsvilkårene på en balansert måte.

Fylkesrådet ser at revisjonen av konsesjonsvilkårene gir mulighet til å bøte på manglene ved opprinnelig konsesjonsbehandling og regulering. Fylkesrådet ønsker derfor at krav om kartlegging, registrering og utgravning av kulturminner i områder berørt av utbyggingen, tas inn i konsesjonsvilkårene for reguleringen.

Bakgrunn

I 1954 ble det gitt konsesjon til vannkraftutbygging i Røssågavassdraget. Utbyggingen ble ikke pålagt miljøvilkår på linje med dagens utbygginger og konsesjonen ble gitt på ubegrenset tid. I 1992 ble det lovfestet at vilkår for konsesjon kan tas opp til revisjon etter 30 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3. Dermed kan vilkårene for eldre vannkraftutbygginger som Røssåga *ajourføres* og tilpasses dagens lover.

Med bakgrunn i et felles kravdokument (2005) fra kommunene Hemnes-, Hattfjelldal- og Grane kommuner, vedtok Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i 2007 å åpne for revisjon av vilkårene for konsesjoner gitt til Røssåga-reguleringen. Prosessen ble senere satt på vent til Statkraft Energi AS fikk ferdigstilt nytt Nedre Røssåga kraftverk, slik at virkningene av dette kunne sees i sammenheng med revisjon av vilkår for hele reguleringen.

Følgende konsesjoner skal revideres

- Statsregulering av Røssåga av 1954
- Statsregulering av Bleikvatn og overføring av Bleikvatn til Røssvatn av 1960
- Overføring av vann fra Vefsnassdraget til Røssvatn av 1960

Det er konsesjonsvilkårene som revideres, ikke selve konsesjonene. Manøvreringsreglementet er en del av konsesjonsvilkårene og *kan* dermed revideres. Tillatte overføringer mellom vassdrag, samt høyeste og laveste regulerte vannstand (HRV og LRV) for regulerte vann, er ikke gjenstand for revisjon.

Olje- og energidepartementets *Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer (2012)* beskriver formålet med revisjon av konsesjonsvilkår slik:

Hovedformålet med en revisjon vil være å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen, som er kraftproduksjon. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene, blant annet når det gjelder miljø. Revisjonen skal også gi anledning til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige, unødvendige eller uhensiktsmessige. Innholdsløse vilkår vil bli fjernet, for eksempel spesielle vilkår som knytter seg til selve anleggsperioden. Innenfor bestemte rammer kan revisjonen gi mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene.

Det er bare konsesjonsvilkårene som kan revideres, ikke selve konsesjonen, herunder høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV). Innenfor HRV og LRV og de tillatte overføringene utgjør manøvreringsreglementet en del av konsesjonsvilkårene, og kan dermed revideres på lik linje med de andre konsesjonsvilkårene. Privatrettslige forhold omfattes ikke, og normalt omfattes heller ikke økonomiske vilkår som ikke kan knyttes direkte til miljøvilkårene.

Ved tildeling av konsesjoner for vannkraftverk og reguleringer settes det i dag standardvilkår, der de fleste følger direkte av loven. Her pålegges konsesjonær å gjennomføre nødvendige miljøtiltak og undersøkelser. Dette omfatter blant annet *erosjonssikring, terskelbygging, biotopjustering, naturfaglige undersøkelser og kulturminner (OED, 2012)*. Tema som

fiskeutsetting, næringsfond og fiskefond kan tilpasses til lokale forhold i de enkelte sakene. Ved revidering av Røssågareguleringen vil standardvilkårene innføres i vilkårene.

Standardvilkårene omfatter ikke kraftverkets manøvreringsreglement, herunder minstevannføring, restriksjoner på vannføring og restriksjoner på magasinerings. Dette må vurderes ved hver enkelt revisjon.

I *Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer* beskrives grunnlaget for NVEs vurderinger:

NVE vil prioritere saker der det åpenbart er store skader og ulemper for viktige allmenne interesser og der det er realistisk å oppnå miljøforbedring innenfor en rimelig kost-nytte vurdering. (...) Ved en revisjon skal det gjøres en sammenligning av et allerede utbygd kraftanlegg sett opp mot anlegget med foreslåtte avbøtende tiltak. Det relevante sammenligningsgrunnlaget ved en revisjon er med andre ord ikke tilstanden før reguleringen.

Eksisterende anlegg består av Nedre- og Øvre Røssåga kraftverk, med tilhørende reguleringer og overføringer, jf. figur 1. De to kraftverkene ble ferdigstilt i henholdsvis 1958, og 1962 og utnytter vannet i Røssåga to ganger på ferden fra Røssvatnet til utløp ovenfor Korgen i Hemnes kommune.

På berørt elvestrekning er vannføringen sterkt redusert, mens det nedstrøms Nedre Røssåga kraftverk slippes en minstevannføring på 15.000 liter i sekundet. Mellom de to kraftverkene ligger Stormyrbassenget. Dette ble etablert som et inntaks- og utjevningsbasseng for Nedre Røssåga kraftverk og fungerer nå også som et svært viktig naturområde, blant annet for fugl.

Røssvatn er Norges nest største innsjø og vannstanden reguleres med 11,2 meter mellom høyeste og laveste tiltatte vannstand. I 1960 ble det gitt konsesjon til regulering av Bleikvatnet og overføring av vann fra Bleikvatnet til Røssvatnet. Videre overføres det vann fra Gluggvasselv, Jamtfjellelv, Svartvasselv og Elsvatnet i Grane- og Hattfjelldal kommuner. Disse tilhørte før Vefsna nedbørsfelt.

Figur 1 Røssåga-reguleringen med kraftverk, overføringer og magasiner (fra revisjonsdokument). Bjerkautbyggingen er en del av Røssågavassdraget, men har konsesjon knyttet til Bjerka-Plura-reguleringen og vil revideres som en del av den.

Problemstilling

Røssåga-reguleringen er prioritert i høyeste kategori (1.1) i NVE og Miljødirektoratets nasjonale gjennomgang av konsesjoner som kan tas opp til revisjon frem til 2022. I gjennomgangen vises det til aktuelle tiltak ved en revisjon:

- Konsesjonspålegg med krav om minstevannføring ut av kraftverkene, da dette kun er skjønnspålagt i dag
- Strandingsproblematikk. Konkretisere restriksjoner på myke overganger ved start/stopp av kraftverket

- Tiltak for å motvirke tilslamming av substrat i Røssåga

Bakgrunnen for at Røssåga ble tatt opp til revisjon er et kravdokument fra kommunene, der de på vegne av *allmenne interesser*, ønsker å bedre forhold knyttet til naturverdier og allmennhetens bruk av vassdraget. Kravene omhandler i hovedsak:

- Krav om minstevannføring på flere elvestrekninger
- Frivillig praksis må inn i manøvreringsreglementet. Med *frivillig praksis* menes avbøtende tiltak konsesjonshaver allerede har iverksatt, eller foreslår å iverksette.
- Opprettelse av kommunalt forvaltet fiskefond
- Biotopforbedrende tiltak
- Nye kartlegginger og utredninger
- Bedre merking og tilgjengeliggjøring av data
- Utbedring av skader
- Næringsfond for kommunene Grane, Hattfjelldal og Hemnes

Kommunene opplyser selv at deres eget krav om minstevannføring mellom Stormyrbassenget og Korgen vil medføre en reduksjon av eiendomsskatten til Hemnes og Hattfjelldal kommuner. Økte minstevannføringskrav vil dessuten redusere det konsesjonskraftkvantum kommunene og fylkeskommunen får tildelt. Før nye konsesjonsvilkår er satt, er det vanskelig å gi konkrete vurderinger av de økonomiske konsekvensene dette vil ha for fylkeskommunen.

Statkraft besvarer kommunenes krav og vurderer behovet for innføring av nye konsesjonsvilkår i revisjonsdokumentet som nå er på høring. Her vurderer Statkraft at innføring av standardvilkår, videreføring av frivillige tiltak og bygging av nytt Nedre Røssåga kraftverk, vil kunne oppfylle størsteparten av kommunenes krav. De foreslår ikke at det tas inn nye vilkår utover standardvilkårene og foreslår ingen endringer i manøvreringsreglement, eller minstevannføring.

Vurderinger av fylkeskommunens ansvarsområder

Kulturminnefaglig vurdering

Ved konsesjonstidspunktet i 1954 var de kulturhistoriske undersøkelsene svært mangelfulle og ikke utført i henhold til datidens lovverk.

Områdets kulturminnepotensial ble den gang vurdert til å være betydelig. Denne vurderingen er bekreftet i årene etter reguleringen, gjennom et utall meldinger om funn av gjenstander og faglige observasjoner av menneskeskapte strukturer i reguleringssonen. I tillegg har det i de senere år vært utført noen begrensede arkeologiske undersøkelser i forbindelse med saker etter Plan- og bygningsloven eller i forbindelse med funn av løse kulturminner. Sporene i reguleringssonen så som ildsteder, teltringer, hustuffer og gjenstander er i ulik grad bevart avhengig av blant annet overliggende sedimenter, utvasking, isgang og bølgefôrhold. Andre igjen kan ligge over høyeste regulerte vannstand, men i områder som er under stadig påvirkning gjennom erosjon.

På tross av endringene og skadene på landskap og kulturminner viser undersøkelser fra sammenlignbare, undersøkte vassdrag (Aursjømagasinet i Møre og Romsdal og Oppland fylkeskommuner) at mulighetene for å sikre unikt materiale fortsatt er tilstede. Ved fortsatt

regulering vil de aller fleste kulturminnene i overskuelig framtid gå tapt eller bli skjult under tykke sedimenter. Revisjonen av konsesjonsvilkårene åpner for undersøkelser og sikring av vitenskapelig materiale av høy verdi i tråd med dagens samfunnsmessige holdninger til fagområdet.

De manglende kulturhistoriske registreringene i forbindelse med utbyggingen, har ved to tilfeller vært forsøkt løst med finansiering av Statkraft (1988 og 1995), uten resultat. Miljøverndepartementet konkluderte i brev av 28. juni 1996 blant annet med «*Når det gjelder omkostningene ved slike undersøkelser, synes det mer tvilsomt om tiltakshaver kan pålegges disse etter at utbygging har skjedd og før det er grunnlag for lovbestemt revisjon av konsesjonsvilkårene*».

I ettertid er det utarbeidet en ordning med sektoravgift til kulturminnevern i vassdrag for utbygginger tidligere enn 1960, slik det fremkommer i *Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer* (Olje- og energidepartementet, 2012). Her fremgår det blant annet at:

I 2008 ble det innført en ny sektoravgift for bidrag til kulturminnevern i vassdrag. Det følger av St.prp. nr. 1 for Olje- og energidepartementet kapittel 5582 post 70 – bidrag til kulturminnevern. Forutsetningen for å pålegge dette vilkåret er at det ikke har vært foretatt undersøkelser tidligere i tråd med de krav som da gjaldt, enten dette var etter nåværende eller tidligere lovgivning.

Når reviderte vilkår er fastsatt og fornyet konsesjon er gitt skal konsesjonæren betale et engangsbeløp per GWh magasinkapasitet til kulturminnevern i vassdrag. For revisjon av vilkår for Røssågareguleringen skal engangsbeløpet utgjøre kr 7 000 (2006-kroner) per GWh magasinkapasitet. Det innbetalte beløpet skal dekke utgifter til registreringer, undersøkelser, utgravinger, konservering og sikringstiltak, og omfatter alle automatisk fredede kulturminner innenfor områder som berøres av reguleringen.

I retningslinjene for sektoravgiftsordningen, fastsatt av Miljøverndepartementet 8.juni 2010, revidert 1.april 2011, redegjøres det for formål, hvilke vassdrag som faller inn under ordningen og ordningens omfang. Riksantikvaren forvalter ordningen.

Vannforskriften

Revisjon av vassdraget er prioritert i høyeste kategori (1.1.) i *Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022* (NVE rapport 49 2013). Olje og energidepartementets *Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer*, fremsetter at godkjente forvaltningsplaner skal legges til grunn for blant annet revisjonssaker. *Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen (2016-2021)* er ikke vedtatt. Det er dermed ikke vedtatt noe regional prioritering av disse revisjonssakene. Det er imidlertid ingen signaler som er kommet i planarbeidet som tilsier at den aktuelle revisjonssaken ikke bør prioriteres i høyeste kategori i regionen i kommende planperiode (2016-2021).

Fylkeskommunen ber om at NVE ser til informasjonen om miljøtilstanden for vannforekomstene i området i de videre vurderingene (www.vann-nett/saksbehandler). En stor andel av vannforekomstene i området er vurdert til og ikke oppnå godt økologisk potensial eller god økologisk tilstand innen 2021. Det er videre foreslått en del tiltak i det regionale tiltaksprogrammet for flere av vannforekomstene. Tiltaksprogrammet ble lagt ut på

høring og offentlig ettersyn 1. juli 2014 og er tilgjengelig på www.vannportalen.no/nordland.

Friluftsliv

Røssågavassdraget berører store områder med mulighet for et variert friluftsliv. Friluftskartlegging gjennomført i 2013 av Polarsirkelen friluftsråd viser at områdene har stor variasjon i brukerfrekvens, verdi- og egnethet for friluftsliv.

Kartleggingen viser at registrerte friluftsområder med tilknytning til Røssåga hovedsakelig består av utfartsområder til omkringliggende turområder i fjellet og områder i- og ved vannet. Friluftsområdene langs vannet består av strender og holmer brukt som bade- fiske og bålplasser. Noen av områdene kan bare nås med båt. Utfartsområdene strekker seg oppover i fjellene og brukes blant annet som turområder i sommerhalvåret og som ski- og toppturområde i vinterhalvåret. I revisjonsdokumentet påpekes det at regulering av vannstand fører til problemer for båtsetting og ferdsel langs Røssvatnet i noen perioder og tidligere langs Bleikvatnet.

Friluftsområdene som ligger i- og ved vannstrengen beskrives som utfartsområder, kulturlandskap, særlige kvalitetsområder og nærturområder. I Stormyrbassenget er vannet svært viktig for områdets kvaliteter, mens en tørrlagt foss og jettegryter er gitt verdi grunnet fraværet av vann.

Konsesjonær har frivillig blant annet gjennomført tiltak med skilting om muligheten for store endringer i vannføring nedstrøms kraftverkets utløp, merking av usikker is og sikring av tunnelinntak, bygging av gangsti langs elven i Korgen, samt avsetting av midler til infrastruktur, miljø- og fisketiltak. Kommunene fremmer krav om at tiltakene utbedres og tas inn i konsesjonsvilkårene ved revidering, slik at konsesjonær blir pålagt å gjennomføre tiltakene. Dette for å bedre forhold knyttet til naturverdier og allmennhetens bruk av vassdraget.

Landskapskartlegging for Nordland (2014, foreløpig utredning)

I kartleggingen karakteriseres landskapet langs Røssåga som et *åpent* dallandskap med varierende grad av *jordbrukspreg* og *infrastruktur* langs elven. Landskapet er gitt *middels verdi*, med unntak av områdene Stormyrbassenget og Reinamoen sør for Korgen, som gis stor verdi.

Landskapet langs Røssvatnet beskrives som et *åpent dallandskap med innsjø, infrastruktur og jordbrukspreg*. Røssvassholmen skiller seg ut og beskrives som et *småkupert åslandskap*. Landskapet langs vannet er gitt *middels verdi*.

Landskapskartleggingen viser at hele vassdraget har en middels grad av inngrep.

I følge høringsdokumentet har Røssågareguleringen medført erosjonsproblemer langs Røssvatnet, Bleikvatn og Røssåga og usikre isforhold i Røssvatn og Sørfjorden. Avbøtende tiltak har blitt gjennomført, men behovet for ytterligere sikringstiltak er reist som tema ved revisjonen. Dette knytter seg blant annet til bygging av nye Nedre Røssåga kraftverk.

Andre instansers uttalelse

Hemnes kommune – kommunestyrevedtak av 17.06.2014. Sak 16/14.

Hemnes kommunestyre forutsetter at standardvilkår om oppfølging av miljøforhold vil bli tatt inn konsesjonsvilkårene ved revisjonen, men kommunestyret mener at dette langt fra er en tilstrekkelig fornying av vilkårene i forhold til de krav som ville blitt stilt ved en slik stor utbygging i dag.

Kommunestyret slutter seg til alle kravene som er beskrevet i saken og viser i tillegg til rapporten fra den felles arbeidsgruppa. I tillegg vil Hemnes kommunestyre understreke følgende forhold spesielt:

a) Vanddirektivet stiller krav til at miljøtilstanden ikke skal forverres, men forbedres hvis mulig i «sterkt modifiserte vassdrag». Ved økning av slukeevnen i Nedre Røssåga og utvidet tunnelkapasitet fra Bleikvatnet kan det forventes færre vannslippinger og mer gjengroing som en følge av utbyggingen – noe som taler sterkt for både slipping av minstevannføring og bygging av flere terskler. Minstevannføring er spesielt påkrevd på strekningen mellom Stormyrbassenget og Korgen, mens det er behov for flere terskler på alle de tørrlagte strekningene.

b) Det er spesielt urovekkende at Statkraft går inn for en mer miljøvennlig selypålagt regulering av flere magasin og økt driftsvannføring nedstrøms kraftverket i Nedre Røssåga, uten å ville ha det inn som vilkår i manøvreringsreglementet. I tillegg vil fyllingsgraden i Røsvatnet/ Tustervatnet ha uvurderlig betydning for bruken av vatnet i sommerhalvåret – jfr. krav 2. Kommunestyret mener at det står så pass mye på spill ang. både naturverdier og allmennhetens bruk av de store naturområdene som blir berørt, at slike krav er helt nødvendige.

c) Stortinget har lagt til grunn at alle forhold kan tas opp ved revisjon – også økonomiske. Hemnes kommune vil spesielt understreke det urimelige som skjedde da det gode fisket ble ødelagt i de store magasinene Røsvatnet/Tustervatnet og Bleikvatnet uten at det skulle ytes noen form for erstatning verken til grunneierne eller allmennheten (kommunene). Når Stortinget har åpnet for økonomisk erstatning ved revisjon – og spesielt der tapet ikke har blitt eller kan kompenseres på andre måter, så er det kommunens mening at det i dette tilfelle skal ytes et betydelig årlig fond til erstatning for tapt fiske - dvs. kr. 1 mill.

d) Revisjonsdokumentet sendes LVK for kvalitetssikring og utdypning av argumentasjonen bak kravene.

Protokoll fra kommunens behandling av saken er tilgjengelig på deres nettsider. Der fremgår det hvilke krav som stilles til revisjonen, jf. andre avsnitt i kommunens vedtak.

Hattfjelldal kommune – kommunestyrevedtak av 25.06.2014. Sak 035/14.

Hattfjelldal kommunestyre forutsetter at standardvilkår om oppfølging av miljøforhold vil bli tatt inn i konsesjonsvilkårene ved revisjonen. Men kommunestyret mener at dette langt fra er en tilstrekkelig fornying av vilkårene i forhold til de krav som ville blitt stilt ved en utbygging av denne størrelse i dag.

Kommunestyret slutter seg til alle kravene som er beskrevet i saken og viser også til rapporten fra felles arbeidsgruppe. I tillegg vil Hattfjelldal kommunestyre understreke følgende forhold spesielt:

- *Det er særdeles urovekkende at Statkraft går inn for en mer miljøvennlig, selvpålagt regulering av flere magasin, og økt driftsvannføring nedstrøms kraftverket i Nedre Røssåga, uten å ville ha det inn som vilkår i manøvreringsreglementet. I tillegg vil fyllingsgraden i Røsvatnet/ Tustervatnet ha uvurderlig betydning for bruken av vatnet i sommerhalvåret – jfr. krav 2. Kommunestyret mener at det står så mye på spill ift. både naturverdier og allmennhetens bruk av de store naturområdene som blir berørt, at et slikt krav er helt nødvendig.*
- *Stortinget har lagt til grunn at alle forhold kan tas opp ved revisjon – også økonomiske. Hattfjelldal Kommune får en uforholdsmessig liten andel av den verdiskaping som reguleringen fører til, spesielt når en ser på omfanget av de naturinngrep som er foretatt. Eksempelvis ble ca 15 % av all dyrket og dyrkbar mark i Hattfjelldal kommune neddemt. Totalt ble ca 15 km² rundt vatnet neddemt, noe som har gitt tap både av rekreasjonsareal og viltbiotoper. Dette har aldri blitt erstattet på noe vis, men er et reelt tap både for beboerne i området og allmennheten. Kompensasjonen er derfor svært lav sammenlignet med hva en må anta ville vært situasjonen i dag. Et tiltak som næringsfond på kr. 50 mill. synes rimelig ved denne revisjonen.*
- *Hattfjelldal kommune vil også understreke det urimelige som skjedde da det gode fisket ble ødelagt i de store magasinene Røsvatnet/ Tustervatnet og Bleikvatnet, uten at det skulle ytes noen form for erstatning, verken til grunneierne eller allmennheten (kommunene). Heller ikke når det gjaldt Vefsna-overføringene ble allmennheten gitt noe kompensasjon for mindre fiske. Når Stortinget har åpnet for økonomisk erstatning ved revisjon – og spesielt der tapet ikke har blitt eller kan kompenseres på andre måter, så er det kommunens mening at det skal ytes et betydelig fond til erstatning for tapt fiske, anslagsvis årlig kr. 1 mill.*
- *Høringsdokumentet beskriver rydding av ca 25 km strandsone i 2004, og Statkraft mener at med dette så er kravet om rydding utført – jfr. side 23, pkt. 16. Strandsonen rundt Røsvatnet/ Tustervatnet, inkludert Røsvassholmen, er ca 220 km, og selv om det ikke legges opp like mye trevirke over alt, så er det mye igjen. Her er behov for mer kartlegging og oppfølging.*

Protokoll fra kommunens behandling av saken er tilgjengelig på deres nettsider. Der fremgår det hvilke krav som stilles til revisjonen, jf. andre avsnitt i kommunens vedtak.

Grane kommune – kommunestyrevedtak av 18.06.2014. Sak. 029/14.

Grane kommune tilslutter deg Hemnes kommunes uttalelse / vedtak ifm ”Høring ved Revisjon av konsesjonsvilkår for Røssåga-utbyggingen”.

Vurderinger

Fylkesrådet er opptatt av at man i revisjonsprosessen treffer avgjørelser som skaper en god balanse mellom viktige miljøverdier og samfunnets behov for kraft. Nordland er på den ene siden en ledende produsent av fornybar og miljøvennlig energi, denne rollen skal vi fortsatt ha og også videreutvikle. Fylkeskommunen har politiske målsettinger om økt produksjon av fornybar energi både gjennom *Regional plan – klimautfordringene i Nordland* og *Regional*

plan om små vannkraftverk.

På den annen side er eldre vannkraftkonsesjoner ofte gitt uten moderne vilkår. Fylkesrådet ser det derfor som svært positivt og også rimelig, at disse forholdene blir tatt tak i og tilpasset nåværende krav og nåværende bruk av vassdraget. Nordland fylkeskommune har et ansvar for å fremme en helhetlig regional arealpolitikk i følge *Fylkesplan for Nordland (2013-2025)*, som sier at *hensynet til biologisk mangfold og naturens tåleevne skal ligge til grunn for all arealforvaltning*.

Kommunene har i sitt revisjonskrav fremmet lokale ønsker basert på stor kjennskap til området, erfaringer med utfordringene knyttet til Røssåreguleringen og hvilke konsekvenser disse gir. Fylkesrådet er opptatt av at man skal skape gode og forutsigbare løsninger både for allmennhetens miljøinteresser og regulanten. På bakgrunn av dette mener fylkesrådet at krav om manøvreringsreglement og minstevannføring må tas inn i konsesjonsvilkårene på en balansert måte. Dette er også forhold som er beskrevet som aktuelle tiltak i NVE og Miljødirektoratets nasjonale gjennomgang av konsesjoner som kan tas opp til revisjon.

Fylkeskommunens inntekt vil påvirkes av konsesjonskraft. Revisjon av konsesjonsvilkår for Røssåreguleringen kan påvirke mengden av konsesjonskraft som tilfaller fylkeskommunen. Med bakgrunn i flere kommende revisjoner i Nordland, er det behov for en utredning av de økonomiske konsekvenser for Nordland fylkeskommunen.

Fylkeskommunen er vannregionmyndighet i vannregion Nordland. Karakterisering av vannforekomstene i området viser at flere vannforekomster er vurdert til å være i risiko for og ikke oppnå god økologisk tilstand eller godt økologisk potensial innen 2021. Revisjon av konsesjonsvilkårene er et viktig tiltak for å gi bedre miljøforhold i vassdraget.

Fylkesrådet konstaterer at revisjonen av konsesjonsvilkårene åpner for kulturminnefaglige undersøkelser og sikring av vitenskapelig materiale av høy verdi i tråd med dagens samfunnsmessige holdninger til fagområdet. Denne revisjonen må bøte på manglene ved opprinnelig konsesjonsbehandling og regulering. Det rike kulturminnetilfanget omkring Røssvatnet vurderes til å ha meget stor kunnskapsverdi når det gjelder å belyse endring og utvikling i forholdet mellom kyst og innland. Det er derfor viktig at det settes krav om nødvendige undersøkelser i områder berørt av utbyggingen, og at det avsettes midler gjennom sektoravgiften i henhold til retningslinjene for revisjon av konsesjonsvilkår.

Det forutsettes at NVE utarbeider vilkår om gode samarbeids- og varslingsrutiner mellom konsesjonæren og kulturminneforvaltningen ved planlagte arbeider som kan ha betydning for registrings- og utgravningsforhold.

Kommunenes ønske om å bedre forhold for allmennhetens bruk av vassdraget er en vesentlig bakgrunn for den pågående revisjonen. Fylkesrådet mener derfor at eksisterende tiltak knyttet til friluftsliv, båttrafikk, infrastruktur, miljø- og fisketiltak, må tas inn i konsesjonsvilkårene på en god måte. Fylkesrådet ser at Røssåreguleringen kan medføre erosjon og usikre isforhold i vassdraget, og ønsker derfor at NVE vektlegger vilkår som sikrer muligheten for ferdsel og et variert friluftsliv i vassdraget. Det er videre viktig at framtidig manøvreringsreglement tar hensyn til landskapskvalitetene i vassdraget.

Konsekvenser

Revisjon av konsesjonsvilkårene vil medføre store positive konsekvenser for miljø- og allmennhetens interesser knyttet til bruk av området, slik dette er beskrevet i saken. Revisjon av konsesjonsvilkår kan medføre redusert produksjonsvolum i vassdraget. En nedgang i produksjonsvolum vil gi økonomiske konsekvenser for Nordland fylkeskommune i form av reduserte inntekter av konsesjonskraft. Disse konsekvensene er per dags dato uklare, da omfanget inkludert kraftmengde ikke er avklart. Fylkestinget vil få en orientering om forventede økonomiske konsekvenser for Nordland fylkeskommune senere.

Saken vil ikke medføre, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming og folkehelse.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkestinget i Nordland er positiv til at vilkår for konsesjon til vannkraftutbygging i Røssågavassdraget blir tatt opp til revisjon, for å bedre miljøkvalitene i vassdraget. Fylkestinget vil i den sammenheng påpeke følgende:

- a. NVEs standardvilkår må tas inn ved revisjon av konsesjonsvilkår for Røssågutbyggingen.
- b. Vilkår knyttet til kraftverkets manøvreringsreglement, herunder minstevannføring, restriksjoner på vannføring og restriksjoner på magasinering, må tas inn i konsesjonsvilkårene på en balansert måte.
- c. NVE må sikre at eksisterende tiltak knyttet allmennhetens bruk av vassdraget inkludert friluftsliv, båttrafikk, infrastruktur, miljø- og fisketiltak, tas inn i konsesjonsvilkårene på en god måte.
- d. NVE må sikre at det etableres tilstrekkelige biotoptiltak for å bedre forholdene for fisk i vassdraget.
- e. Det understrekes at et framtidig manøvreringsreglement må ta hensyn til landskapskvalitetene i vassdraget.
- f. Karakteriseringen av berørte vannforekomster i henhold til Forskrift om rammer for vannforvaltningen må hensyntas i de videre vurderingene i revisjonsprosessen.
- g. De reviderte konsesjonsvilkårene må inneholde krav om kartlegging, registrering og utgravning av kulturminner innenfor området som er berørt av Røssåga-reguleringen. Det må videre sikres at det avsettes midler til arkeologiske undersøkelser (sektoravgift), i tråd med Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer. Det forutsettes også gode varslings- og samarbeidsrutiner mellom konsesjonær og kulturminneforvaltning.
- h. Vilkårene må videre sikre at tiltak som kan komme i berøring med automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9 varsles kulturminneforvaltningen. Dersom det under arbeid med tiltak viser seg at disse kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd.

Bodø den 19.09.2014
Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Hild Marit Olsen
fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse
sign

13.10.2014 Fylkestinget

Innstillinga fra komite for kultur og miljø ble lagt fram av saksordfører Torill Ø. Hanssen, FrP

Fylkestinget i Nordland er positiv til at vilkår for konsesjon til vannkraftutbygging i Røssågavassdraget blir tatt opp til revisjon, for å bedre miljøkvalitene i vassdraget.

Fylkestinget vil i den sammenheng påpeke følgende:

- a. NVEs standardvilkår må tas inn ved revisjon av konsesjonsvilkår for Røssågutbyggingen.
- b. Kravene knyttet til kraftverkets manøvreringsreglement, herunder minstevannføring, restriksjoner på vannføring og krav til magasinfillinger, må tas inn i konsesjonsvilkårene. på en balansert måte. Selvpålagte restriksjoner fra regulantens side bør sikres ved at de tas inn som vilkår i revisjonen.
- c. NVE må sikre at både eksisterende og nye tiltak i revisjonskravene knyttet til allmennhetens bruk av vassdraget inkludert friluftsliv, båttrafikk, infrastruktur, miljø- og fisketiltak, tas inn i konsesjonsvilkårene på en god måte. Virkningen av økt slukeevne på isforholdene i fjorden bør utredes som grunnlag for mulige tiltak.
- d. NVE må sikre at det etableres tilstrekkelige biotoptiltak for å bedre forholdene for fisk i vassdraget. Det vil være uheldig om det tilrettelegges for tekniske løsninger allerede nå som på et senere tidspunkt avskjærer mulighetene for en annen vurdering av kapasiteten til omløpsventilen i Nedre Røssåga ved revisjonsbehandlingen.
- e. Det understrekes at et framtidig manøvreringsreglement må ta hensyn til landskapskvalitetene i vassdraget.
- f. Karakteriseringen av berørte vannforekomster i henhold til Forskrift om rammer for vannforvaltningen må hensyntas i de videre vurderingene i revisjonsprosessen.
- g. De reviderte konsesjonsvilkårene må inneholde krav om kartlegging, registrering og utgravning av kulturminner innenfor området som er berørt av Røssåga-reguleringen. Det må videre sikres at det avsettes midler til arkeologiske undersøkelser (sektoravgift), i tråd med Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer. Det forutsettes også gode varslings- og samarbeidsrutiner mellom konsesjonær og kulturminneforvaltning.
- h. Vilkårene må videre sikre at tiltak som kan komme i berøring med automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9 varsles kulturminneforvaltningen. Dersom det under arbeid med tiltak viser seg at disse kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd.
- i.

Votering

Komiteinnstillinga enstemmig vedtatt med 53 stemmer.

FT-122/2014

Vedtak

Fylkestinget i Nordland er positiv til at vilkår for konsesjon til vannkraftutbygging i Røssågavassdraget blir tatt opp til revisjon, for å bedre miljøkvalitene i vassdraget. Fylkestinget vil i den sammenheng påpeke følgende:

- a. NVEs standardvilkår må tas inn ved revisjon av konsesjonsvilkår for Røssågutbyggingen.
- b. Kravene knyttet til kraftverkets manøvreringsreglement, herunder minstevannføring, restriksjoner på vannføring og krav til magasinfillinger, må tas inn i konsesjonsvilkårene. på en balansert måte. Selvpålagte restriksjoner fra regulantens side bør sikres ved at de tas inn som vilkår i revisjonen.
- c. NVE må sikre at både eksisterende og nye tiltak i revisjonskravene knyttet til allmennhetens bruk av vassdraget inkludert friluftsliv, båttrafikk, infrastruktur, miljø- og fisketiltak, tas inn i konsesjonsvilkårene på en god måte. Virkningen av økt slukeevne på isforholdene i fjorden bør utredes som grunnlag for mulige tiltak.
- d. NVE må sikre at det etableres tilstrekkelige biotoptiltak for å bedre forholdene for fisk i vassdraget. Det vil være uheldig om det tilrettelegges for tekniske løsninger allerede nå som på et senere tidspunkt avskjærer mulighetene for en annen vurdering av kapasiteten til omløpsventilen i Nedre Røssåga ved revisjonsbehandlingen.
- e. Det understrekes at et framtidig manøvreringsreglement må ta hensyn til landskapskvalitetene i vassdraget.
- f. Karakteriseringen av berørte vannforekomster i henhold til Forskrift om rammer for vannforvaltningen må hensyntas i de videre vurderingene i revisjonsprosessen.
- g. De reviderte konsesjonsvilkårene må inneholde krav om kartlegging, registrering og utgravning av kulturminner innenfor området som er berørt av Røssåga-reguleringen. Det må videre sikres at det avsettes midler til arkeologiske undersøkelser (sektoravgift), i tråd med Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer. Det forutsettes også gode varslings- og samarbeidsrutiner mellom konsesjonær og kulturminneforvaltning.
- h. Vilkårene må videre sikre at tiltak som kan komme i berøring med automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9 varsles kulturminneforvaltningen. Dersom det under arbeid med tiltak viser seg at disse kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, skal melding sendes kulturminneforvaltningen og arbeidet stanses, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd.

Vedlegg

Tittel

Link til høringsdokument FT-sak Høring - Revisjon av vilkår for Røssåga-reguleringen - Hattfjelldal, Grane og Hemnes kommuner FT-sak 122-14 Innstilling fra komite for kultur og miljø

DokID

478615

488447